

УДК 378

Бабін С.М.,
старший викладач,
Сідлецький С. І.
аспірант

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В МІЖНАРОДНИХ РЕЙТИНГАХ

Високий рівень розвитку освіти стоїть на сторожі міцності, конкурентоспроможності, соціальної та економічної безпеки країни. Якісна освіта сприяє підвищенню рівня розвитку людського капіталу, забезпечує потребу ринку праці у висококваліфікованих працівниках, є вирішальною детермінантою інноваційних зрушень. Наявність освітньої компоненти в Індексі людського розвитку, поряд із довготривалістю життя та рівнем життя, теоретико-методологічно підтверджують важливість освіченості в контексті розвитку суспільства.

У зв'язку із інтеграційними процесами України до міжнародної спільноти, Європейського Союзу, а як наслідок структурного реформування системи вищої освіти (так званий Болонський процес) проблема підвищення рівня та якості, зокрема вищої освіти, ще більш актуалізувалася. Вітчизняні теоретики і практики присвячують свої наукові доробки дослідженню різних аспектів функціонування та розвитку вищої освіти України, підвищенню якості освітніх послуг загалом, з поміж них Біляковська О. О. [4], Ворсовський О. Л. [5], Лопушняк Г. С. [7], Рибчанська Х. В. [7] та інші.

Проникнення у міжнародний простір вітчизняних закладів вищої освіти (ЗВО) відбувається в т. ч. і шляхом потрапляння у світові рейтинги, що власне стало об'єктом даного дослідження. Систематичний моніторинг освітньої діяльності, у т. ч. шляхом рейтингування, – дієвий інструмент управління, який сприяє більш ефективному менеджменту закладу, допомагає приймати раціонально виважені рішення, а в додаток дає змогу надати релевантну оцінку сучасному етапу розвитку закладів.

ЗВО – це основоположна ланка забезпечення розвитку вищої освіти будь-якої країни. Він являє собою досить складну систему, котра синтезує навчальну та наукову компоненти. Відзначимо, що в Україні функціонує досить велика кількість ЗВО: у 2021/2022 навчальному році їх чисельність становить 386 закладів², що на 129 од. менше порівняно із попереднім періодом [6].

Зараз існує багато рейтингів, у т. ч. міжнародних та національних, на основі яких відбувається оцінювання діяльності ЗВО, наприклад, Ranking Web of Universities (Webometrics) [2], QS World University Rankings [1], Times Higher Education World University Rankings [3] та інші. Кожен із них має свою методику розрахунку, принципи, механізми, систему критеріїв, індикаторів тощо. Зауважимо, що у відзначених вище міжнародних рейтингах при розрахунку беруть до уваги наступні аспекти діяльності закладів:

- публікаційна активність наукової спільноти ЗВО (кількість публікацій у провідних наукометричних базах даних, індекси цитування тощо) [2];
- репутація закладу, якість викладання, цитування наукових публікацій, залучення зарубіжних викладачів та здобувачів [1];
- дослідження (викладання, науковий внесок, цитування, залучення міжнародних викладачів і здобувачів), вплив (можливості досягнення Глобальних цілей сталого розвитку, розроблених Організацією об'єднаних націй), якість викладання [3].

Як можемо бачити, з більшою частотою згадується наукова складова, що виражена через публікаційну діяльність. При цьому важливими є якість викладацької діяльності, тобто навчальна компонента. Цікавим знаходимо, те що окрема увага приділена міжнародним зв'язкам, тобто має значення співпраця із науково-педагогічним персоналом інших країн, а також наявність іноземних здобувачів. Подібний прояв міжнародної взаємодії є свідченням, з одного боку, відкритості та прозорості діяльності закладу, а з іншого – потужним резервом для поліпшення якості освітніх послуг через обмін досвідом, зокрема кращими практиками.

Не зважаючи на складну ситуацію, пов'язану із поширенням пандемії COVID-19 та іншими соціально-економічними викликами, ЗВО України ввійшли до рейтингів світового рівня. Здійснений аналіз

² Примітка: без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

кількох міжнародних рейтингів показав, що університети України у 2021 році зарекомендували себе наступним чином:

- Ranking Web of Universities (Webometrics) – 312 закладів України (понад 31 тис. ЗВО світу) [2];
- QS World University Rankings – 8 університетів України (понад 1300 закладів світу) [1];
- Times Higher Education World University Rankings – 10 закладів України (понад 1600 ЗВО світу) [3];

До числа лідерів всіх вище вказаних рейтингів, завоювавши різні позиції, ввійшли наступні альма-матер України:

- Київський національний університет імені Тараса Шевченка;
- Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»;
- Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»;
- Національний університет «Львівська політехніка»;
- Сумський державний університет;
- Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна;

У контексті досліджуваної проблеми необхідно відзначити Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти як орган, метою якого є формування культури і якості вищої освіти в Україні [8]. Методологія, зокрема критерії оцінювання, на основі якої здійснюється акредитація освітніх програм Національним агентством корелює із аспектами діяльності закладів освіти, які представлені у міжнародних рейтингах. Не применшуючи значення інших критеріїв, відмітимо ті, які більш тісно перекликаються із запитами світових рейтингів: критерій 4 – навчання та викладання за освітньою програмою, критерій 6 – людські ресурси, критерій 10 – навчання через дослідження (лише для освітньо-наукових програм). Зауважимо, що Національне агентство шляхом надання рекомендацій для поліпшення якості освітніх програм впливає на наближення вітчизняних ЗВО до рівня закладів міжнародного значення.

Отже, не зважаючи на відмінності у методиках (показники, їх кількість та вага тощо) обчислення рейтингів, деякі вітчизняні ЗВО завойовують першість. Це означає, що заклади чітко розуміють глобальні тренди і тенденції розвитку вищої освіти. Означене дає змогу констатувати, що доцільно глибоко досліджувати, вивчати та

аналізувати кейси успіху цих ЗВО з метою поширення кращих практик і в інші заклади України.

Перелік використаних джерел:

1. QS World University Rankings. URL : <http://surl.li/agxor>
2. Ranking Web of Universities. URL : <https://www.webometrics.info/en/europe/ukraine>
3. The World University Rankings. URL : <http://surl.li/efyce>
4. Біляковська О. О. Якість університетської освіти як предмет моніторингу. Наукові записки. Сер.: Педагогічні науки. 2021. №198. С. 16–19.
5. Ворсовський О. Л. Шляхи реформування і функціонування системи вищої освіти країни та управління якістю в закладах вищої освіти і вплив на стан економіки та якість життя населення. Економіка та держава. 2021. №8. С. 111–118.
6. Державна служба статистики України : офіційний сайт. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Лопушняк Г. С., Рибчанська Х. В. Вища освіта України: державне регулювання та перспективи розвитку: монографія. Львів: Ліга Прес, 2018. 283 с.
8. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти : офіційний сайт. URL : <http://surl.li/txct>

Руденко В.С.,

голова «Асоціації економістів Києва»,
аспірант,

Київський університет імені Бориса Грінченка,

ГРАНТИ – ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ВАЖІЛЬ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Із початком повномасштабного вторгнення росії, український бізнес зазнав небачених раніше збитків. Особливо постраждали ті підприємства, на місцерозташування яких припали бойові дії та які опинилися в окупації.

Так, згідно з даними четвертої хвилі опитування, яке провела Європейська бізнес асоціація, протягом останніх місяців суттєво зросли втрати, що зазнає малий та середній бізнес внаслідок війни. Так, 27% опитаних Європейською Бізнес Асоціацією підприємців оцінюють такі втрати в суму до 10 тисяч доларів, 28% – в діапазоні